

WESTERN BALKANS CHINA POLICY TEAM

KRATKA ANALIZA JAVNE POLITIKE PREMA KINI – CRNA GORA

KINESKA MEKA MOĆ – „MOĆ DISKURSA“

Jedno od glavnih oruđa meke moći je kultura. Za svaku naciju, kultura je važan izvor moći, što je stavlja u centar kineskih planova, a njena promocija je primarna strategija Pekinga za proširenje svog uticaja. Spoljnopolitičke aktivnosti Kine usmjerene su na jačanje njene meke moći u medijima, obrazovanju, umjetnosti i drugim sličnim oblastima¹. Kina suštinski vidi svoju kulturu kao globalnu, a njen nivo meke moći je porastao poslednjih godina, trenutno zauzima treće mesto u Globalnom indeksu meke moći brenda Finance (Brand Finance's Global Soft Power Indeks²).

Termin „moć diskursa“ je ugrađen u kinesku diplomatiju kao kamen temeljac meke moći. Koristi se da opiše potrebu Kine da postigne veći globalni uticaj i da oblikuje globalno javno mnijenje³. Koristeći „moć diskursa“ Kina ima za cilj da nadmaši zapadni uticaj širom svijeta i, kako navode, imaju strategiju za upravljanje digitalnim svetom. Osnova za postizanje njihovih ciljeva leži u „moći govora“ i „moći da budu saslušani“, a njihova propaganda se ne može čuti osim ako prvo ne stvore plodno tlo za svoje poruke⁴.

CRNA GORA – PLODNO TLE ZA ŠIRENJE KINESKE PROPAGANDE

Budući da su Zapadne zemlje manje pristupačne širenju kineskog uticaja putem meke moći, stabilokratije i zemlje u razvoju sa visokim nivoom korupcije su plodno tlo za kineske aktivnosti i primjenu meke moći. U tom kontekstu, Crna Gora je postala žarište kineskog interesa. Kineska diplomatija u Crnoj Gori u početku se fokusirala na njego-

vanje dobrih odnosa, ulaganje i promociju jezika i kulture u cilju stvaranja atraktivnog i pozitivnog imidža. Za sadašnji, opipljiviji uspjeh, potrebno je pridobiti crnogorsku elitu kako bi se postigao „efekat prelivanja“ na druge oblasti društva. S obzirom na netransparentnost crnogorske Vlade u odnosima sa Kinom i pritisak EU, elite su sada presudne

¹ Shambaugh, David. "China's soft-power push: The search for respect." *Foreign Affairs* 94.4 (2015): 99-107.

² <https://brandfinance.com/press-releases/brand-finances-global-soft-power-index-2024-usa-and-uk-ranked-top-nation-brands-china-takes-third-place-overtaking-japan-and-germany>

³ <https://chinamediaproject.org/the-ccp-dictionary/discourse-power/>

⁴ <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/report/chinese-discourse-power-ambitions-and-reality-in-the-digital-domain/>

da spriječe potencijalno narušavanje imidža Kine zbog brojnih optužbi o ekonomskoj saradnji i da nastave sa širenjem svog uticaja. Kineska meka moć je prisutna u Crnoj

Gori; međutim, zbog njihove strategije, ovaj fenomen se može posmatrati samo kroz kritički pristup, jer se konturama njihovog uticaja još ne poklanja dovoljno pažnje.

PREZENTACIJA KINESKE MEKE MOĆI U CRNOJ GORI: KULTURNA DIPLOMATIJA I CILJANJE ELITE

U promovisanju meke moći, Konfučijev institut je primarno kinesko oruđe i može se shvatiti kao oblik kulturne diplomatije koju sponzoriše država putem univerziteta kako bi se stvorila pozitivna slika Kine na globalnom nivou⁵. Glavni mehanizmi za implementaciju meke moći kroz Institut su kineski jezik i promocija kulture i praznika. U Crnoj Gori, Konfučijev institut je prisutan na Univerzitetu Crne Gore i saraduje sa Univerzitetom Donja Gorica. Najizrazitiji pokazatelj rada i prisustva Instituta je činjenica da se kineski jezik uči u 29 obrazovnih objekata, u 10 gradova u Crnoj Gori, na dva univerziteta, u 27 osnovnih i srednjih škola, koji obuhvataju preko 2.000 učenika.

Kulturni događaji i festivali su nedavno postali ključne tačke kineskog interesa, podižući kulturnu razmjenu na viši nivo. Crnogorski Ministar kulture i medija nedavno je izjavio da će već uspostavljene kulturne veze biti produbljene potpisivanjem novog sporazuma kojim će kineski umjetnici biti pozvani da dođu u Crnu Goru. Osim saradnje na državnom nivou, saradnja je formal-

izovana i na lokalnom nivou. Kotor i Šangaj zajednički su potpisali Memorandum o razumijevanju i saradnji u okviru umjetničkih festivala u oba grada. "China Stage" je nastala kao omaž na nedavnim "KotorArt" festivalima, koji ugošćuju kineske umjetnike. Druga značajna kulturna promocija je proslava kineske Nove godine, pri čemu kineska ambasada organizuje veliki godišnji događaj u cilju promocije svojih vrijednosti i stvaranja pozitivnog imidža među građanima Crne Gore. S obzirom na ova kulturna dešavanja, može se očekivati veći priliv kineskih turista. Prošle godine ukupan broj dolazaka iz Kine u Crnu Goru dostigao je 32.277, dok je 2022. godine taj broj bio 8.256, što ukazuje na značajan porast.

Humanitarne donacije se takođe vide kao oblik kulturne diplomatije, doprinoseći pozitivnoj slici donatora i djelujući kao sredstvo za širenje vrijednosti nacije. Upravo je to bio slučaj u odnosima Kine sa Crnom Gorom tokom pandemije COVID-19, jer je Kina prva poslala veći kontigent vakcina u Crnu Goru, koristeći globalnu zdravstvenu krizu za jačanje veza i stvaranje percepcije o sebi kao o pouzdanom partneru.

⁵ Pan, Su-Yan. "Confucius Institute project: China's cultural diplomacy and soft power projection." *Asian Education and Development Studies* 2.1 (2013): 22-33.

Ciljanje i umrežavanje sa elitama, kao i

sastanci sa visokim zvaničnicima, suštinske su metode meke moći za postizanje direktnog uticaja na kreatore politike i ključne donosiocel odluka u njihovim sektorima. Kina već dugi niz godina često organizuje sastanke „jedan na jedan“, sa potencijalom za saradnju sa državnim kompanijama, koje se aktivno udvaraju elitama u Crnoj Gori. Najčešći mehanizam uključuje sastanke „jedan

na jedan“, koji se obično održavaju između predstavnika kineske ambasade u Crnoj Gori i crnogorskih elita. Na osnovu informacija sa sajta Ambasade Kine u Crnoj Gori, ova praksa je izuzetno intenzivna. Trenutno su u ovoj saradnji najviše ciljani sektori koji se odnose na obrazovanje i nauku, kulturu i medije, kao i infrastrukturu i regionalni razvoj.

DOKAZI:

<https://www.dan.co.me/vijesti/drustvo/direktorka-instituta-konfucije-luo-cunsja-trzistu-potrebni-ljudi-talentovani-za-kineski-jezik-5154413>

<https://rtcg.me/kultura/kulturna-galaksija/558139/crna-gora-i-kina-u-oblasti-kulture-i-umjetnosti-mogu-razmenjivati-znanja-i-iskustva.html>

http://me.china-embassy.gov.cn/mon/sghd_1/202406/t20240628_11444011.htm

<https://www.antenam.net/drustvo/313058-u-podgorica-organizovana-proslava-kineske-nove-godine>

<https://monstat.org/eng/page.php?id=180&pageid=44>

<https://www.slobodnaevropa.org/a/31109677.html>

<https://rtcg.me/vijesti/drustvo/528339/jace-veze-sa-kinom-kroz-saradnju-vodecih-medijskih-kuca.html>

http://me.china-embassy.gov.cn/mon/sghd_1/index.htm

Ovi primjeri ukazuju da je prisustvo kineske meke moći u Crnoj Gori konzistentan fenomen, a njen trenutni obim, s obzirom na brojne političke potrese, može postati vidljiviji u narednom periodu. Svakako, obri-

si kineske kulture, saradnje i uticaja elite već su ukorijenjeni u crnogorskom društvu, sugerišući da kineska moć ima tendenciju daljeg rasta.

ODNOS KINE SA POST-DPS VLADAMA

Crnogorska Vlada se susreće sa fenomenom koji se ponovo pojavljuje i čini se da je sve više pod lupom. Vlada je prije 2020. godine otvorila vrata Kini i uspostavila odnose, pri čemu se kineski uticaj prvenstveno projektuje kroz ekonomiju. Nakon 30. augusta, kulturna diplomatija je nastavila da napreduje, ali česte promjene vlasti su nesumnjivo zakomplikovale napore Kine da izvrši pritisak i uspostavi mreže među novim političkim elitama. Iako aktuelna vlast promoviše pristupanje EU, kineski pragmatizam i nemišanje u crnogorsku politiku omogućavaju joj da ostane relevantan partner. Kina će nas-

tojati da uspostavi veze među elitama kako bi nastavila sa širenjem svog uticaja i zadržala pozitivan imidž. Sve veći trend vrijedan pažnje je češća saradnja sa vodećim predstavnicima iz oblasti kulture, medija i obrazovanja, praćena čestim sastancima. Prema riječima kineskog ambasadora u Crnoj Gori, saradnja u obrazovanju i kulturna razmjena sve su prisutniji faktori, a predstavnici Crne Gore u ovim oblastima snažno podržavaju ovu saradnju i pozdravljaju napore Kine. Kina je već uložila dovoljno u stvaranje pozitivne slike o sebi u Crnoj Gori da odustane od daljih napora da je održi.